



דברים פרק לד פסוק י'

ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יקנוק פנים אל פנים :

תורה תמימה

(י) **בישראל כמשה** - בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ומנו בלעם, משל למה הדבר דומה, לטבח של מלך שידוע כמה הוצאות יוצאות למלך על שלחנו (כו) [ספרי]:

תורה תמימה - הערה כו

(כו) כלומר שידיעתו של בלעם בדעת עליון היתה מערך ידיעת הטבח הוצאת שולחן המלך, שהיא ידיעה פשוטה וגסה, משא"כ ידיעת משה היתה בבחינת אוהבו ואיש סודו של המלך. ונהירנא כי בהסתופפי בצל אולפנא רבתא דקי וואלאזין

שמעתי שם בשם הגאון ר' חיים מוואלאזין ז"ל הסבר נמרץ לדרשה זו עפ"י משל לנשר ועטלף ששניהם יודעים עת זריחת השמש וביאת השמש, אך מנקודת הראות שתי הקצוות שונות תכלית שינוי זמ"ז, כי כידוע מטבע הנשר, שאוהב קרני השמש הוא ובלילה עיניו כהות מראות, וכנגד זה העטלף ימצא קורת רוח רק באישון לילה ואפילה, ומתיירא הוא מפני אור היום, ולכן כשתזרח השמש יודעים שניהם, אבל תכלית ידיעתם שונה, כי הנשר יודע כדי להקיץ ולראות אור וחיים, והעטלף יודע כדי להטמן ולהחבא, וכנגד זה כבוא חשכת הלילה יודעים ג"כ שניהם, אבל הנשר יודע כדי להחבא והעטלף כדי להקיץ. וצירוף זה מקביל לידיעת משה ובלעם את דעת עליון, כי אז בעת ששרתה עת רצון להשפיע אורה וברכה לעולם אז נתעוררה נבואת משה וכוון את השעה לחלות פני עליון לתכלית זו, ואף בלעם ידע העת ההיא, אבל נתחמק ועבר בעת הטובה ההיא וכבש נבואתו כמו העטלף, וכנגד זה לעת נסתמו צנורות האור והשפעת הטובה ומקומם לקחו רוח כהה וזעם וקצף על ישראל, אז נתעורר בלעם עם נבואתו לפעול באשר יכול, אבל משה רבינו ביודעו עת רעה ההיא, נתחמק ועבר וכבש נבואתו עד יעבור זעם. ומבואר לפי"ז שאמנם שניהם ידעו לכוין דעת עליון, אבל זה פירש לאור וזה - לחושך, והבאור יקר ונכבד מאוד :

הכתב והקבלה

(י) **ולא קם וגו' כמשה**. אמרו בספרי בישראל לא קם אבל באוה"ע קם ומנו בלעם; הנה הכתוב לא כנה את בלעם בשם נביא בשום מקום כ"א בשם קוסם, כי זה הי' ענינו באמת, ואין ספק שלא כווננו רז"ל בזה לומר שהי' בלעם נביא בשם וגדר וכש"כ שיהי' במדרגת מרע"ה, וכוונת רז"ל בזה כמ"ש מהרי"א, הן האמות שהראים בכוכבים המעוננים והקוסמי' היו נביאים לאוה"ע להיות אליהם מגידי העתידות, וכמו שהיו נקראים נביאי הבעל והאשרה נביאים, וגם נביאי השקר אמר הנביא אל תשמעו אל דברי הנביאים, ולכן לא נקראו בלשונם ז"ל נביאים סתם כ"א הנביאים האמתיים האלקיים, ועל השאר היו אומרים נביאי אוה"ע, ואמתת כוונתם בענין בלעם באמרם בישראל לא קם אבל באוה"ע קם, שכמו שלא קם נביא בישראל כמשה גדול ורם על שאר הנביאים, כן באוה"ע לא קם נביא כבלעם (שהיתה מעלתו על שאר נביאי אוה"ע, כמעלת מרע"ה על נביאי ישראל, לא שיאמרו שהיתה מדרגת בלעם בנביאים, חלילה להם, וז"ל במכדרשב"י (בלק קצ"ג) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אוקמוה חבריא בישראל לא קם אבל באוה"ע קם ומנו בלעם, והא אוקימנא מלה, משה לית דכוותי בכתרין עלאין, בלעם לית דכותיה בכתרין תתאין, דא בסטרא דקדושה ודא בסטרא דשמאלא וכו'. ומי זה הבער ולא ידע להבדל בין הטמא לטהור, אבל את זה לעומת זה עשה אלהי טוב לעומת רע, ורע לעומת טוב, וכמו שהי' מרע"ה במדרגת נבואתו למעלה מכל הנביאים בתוך הקדושה, כך היה בלעם הרשע במדרגתו תוך הטומאה, וכ"כ הגר"א בלעם כפום דרגא דילי. ולולי דבריהם הייתי אומר שלפי דרשת רבותינו בזה יהי' מלת קם כאן מענין בת קמה באמה, לשון התקוממות להתרומם נגד חברו (עמפארהבען, עמפארען), ומלת המציאות חסר כאן שהוא רגיל להתחסר, כמו ויחל נח איש האדמה, שהוא להיות איש האדמה, וכמו וירקעום צפוי למזבח, שמובנו להיות צפוי למזבח, ועיני עלי החלו כהות, שהמכוון בו החלו להיות כהות, וכדומה הרבה, וכן כאן הראוי לפי הדרש, להיות כמשה, והמכוון במקרא לפי מאמרם, שבקרב האומה הישראלית לא התקומם אדם מעולם להתרומם בדעתו היותו במדרגה מעליתית כמשה, אבל באומה אחרת הי' נמצא איש בליעל שלא השיג מדרגת משה האמתית והוא בלעם, שמסבת גבהות רוחו וגסות דעתו ומחסרון ידיעתו הוא אשר התקומם במחשבתו עליו ולהתרומם נגדו, בחשבו לדמות עצמו היותו במעל' בהשגת המראות האלקיים כמו משה, וכמ"ש שם במכילתא ההוא רשע בלעם שבוחי משבח גרמי' בכלא, ועם כל דא גניבו דדעתא קא גניב וכו' דכל מאן דהוי שמע חשיב דאסתלק על כל נביאי עלמא וכו' שומע אמרי אל וגו', ההוא דאקרי אל אחר, ויודע דעת עליון על כל דרגין דמסאבי :

שמות פרק לג פסוק יז
 וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֶל מֹשֶׁה גַם אֶת
 הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֲעֲשֶׂה כִּי
 מִצֵּאת חוֹ בְּעֵינַי וְאֲדַעַד בְּשֵׁם :

רש"י
 (יז) **גם את הדבר הזה** - שלא יושרה שכינתי עוד על אומות העולם,
 אעשה, ואין דבריו של בלעם על ידי שריית שכינה, אלא נופל וגלוי
 עיניים, כגון (איוב ד יב) ואלי דבר יגונב, שומעין על ידי שליח :

במדבר פרק כג פסוק ד
 וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת שְׁבַעַת
 הַמְזֻבָּחַת עֲרַכְתִּי וְאָעַל פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחִי :

רש"י
 (ד) **ויקר** - לשון עראי, לשון גנאי, לשון טומאת
 קרי, כלומר בקושי ובבוזיון, ולא היה נגלה עליו
 ביום אלא בשביל להראות חבתן של ישראל: **את**
שבעת המזבחות - שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן, אלא את שבעת המזבחות, אמר לפניו
 אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות, ואני ערכתי כנגד כולן. אברהם בנה ארבעה (בראשית יב,
 ז) ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו, (שם יב, ח) ויעתק משם ההרה וגוי', (שם יג, יח) ויאהל אברהם וגוי'
 ואחד בהר המוריה. ויצחק בנה אחד (שם כו, כה) ויבן שם מזבח וגוי'. ויעקב בנה שתיים; אחד בשכם
 ואחד בבית אל: **ואעל פר ואיל במזבח** - ואברהם לא העלה אלא איל אחד :

במדבר פרק כב פסוק ה
 וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל בְּלָעָם בֶּן בְּעוֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל
 הַנִּזְהָר אֲרָץ בְּנֵי עַמּוֹ לְקַרְא לֹ לְאֹמֶר הִנֵּה עִם יָצָא
 מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶּסֶה אֶת עֵינֵי הָאֲרָץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי :

רש"י
 (ה) **פתורה** - כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות,
 כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם. ולפי פשוטו
 של מקרא כך שם המקום: **ארץ בני עמו** - של
 בלק. משם היה, וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד
 אתה למלוד. ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע, כדי שלא יהא פתחון פה לאומות
 לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם, שבתחלה היו
 גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות: **לקרא לו** - הקריאה שלו היתה ולהנאתו, שהיה
 פוסק לו ממון הרבה: **עם יצא ממצרים** - ואם תאמר מה מזיקך: **הנה כסה את עין הארץ** - סיחון ועוג
 שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום: **והוא יושב ממלי** - חסר כתיב, קרובים הם להכריתני, כמו
 (תהלים קיח, י) כי אמילים:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
 Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.